

Εξώφυλλο:

ΘΕΜΑΤΑ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Συγγραφείς κατά θέμα:

Γεώργιος Μαργαρίτης, καθηγητής του Πανεπιστημίου Κρήτης: Από την αγροτική οικονομία στην αστικοποίηση.

Αγαθοκλής Αζέλης, δ.φ., εκπαιδευτικός Δ.Ε.: Διαμόρφωση και λειτουργία πολιτικών κομμάτων στην Ελλάδα (1821-1936).

Νικόλαος Ανδριώτης, δ.φ., εκπαιδευτικός Δ.Ε.: Το προσφυγικό ζήτημα στην Ελλάδα (1821-1930).

Θεοχάρης Δετοράκης, καθηγητής του Πανεπιστημίου Κρήτης: Το Κρητικό ζήτημα από διπλωματική άποψη κατά το 19ο και τις αρχές του 20ού αιώνα.

Υπεύθυνος για το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο:

Ιωσήφ Περάκης, δ.φ., Πάρεδρος του Π.Ι.

Κριτική επιτροπή:

Γεώργιος Δερτιλής, καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Φανούριος Βώρος, Επίτιμος Σύμβουλος του Π.Ι.

Άγγελος Χόρτης, δ.φ., Σχολικός Σύμβουλος φιλολόγων

Γεώργιος Σμπιλίρης, δ.φ., εκπαιδευτικός Δ.Ε.

Φιλολογική επιμέλεια:

Γεώργιος Δάλκος, δ.φ., αποσπασμένος στο Π.Ι.

Αναστασία Κυρκίνη, δ.φ., αποσπασμένη στο Π.Ι.

Στοιχειοθεσία - φιλμ - μοντάζ:

«Εκδόσεις Σμυρنيωτάκη»

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

ΘΕΜΑΤΑ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ)

ΑΘΗΝΑ 1999

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τα μαθήματα Επιλογής και Κατεύθυνσης συμπληρώνουν το περιεχόμενο των βιβλίων Γενικής Παιδείας με θέματα που είτε θίγονται μερικώς σ' αυτά (π.χ. «Ο Ευρωπαϊκός Πολιτισμός και οι Ρίζες του», «Κοινωνική και Πολιτική Οργάνωση στην Αρχαία Ελλάδα») είτε απασχολούν συγκυριακά την κοινή γνώμη (π.χ. Εθνικά «Θέματα Ιστορίας»). Το βιβλίο Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου «Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας» έρχεται να συμπληρώσει το αντίστοιχο της Γενικής Παιδείας με τέσσερα σημαντικά θέματα, που αναφέρονται στην οικονομία, την πολιτική, την κοινωνία και τη διπλωματία. Πρόκειται για τη μετάβαση από την αγροτική οικονομία στην αστικοποίηση, για τη δημιουργία και διαμόρφωση των πολιτικών κομμάτων, για το προσφυγικό ζήτημα και το κρητικό ζήτημα. Τα τέσσερα αυτά θέματα εντάσσονται χρονικά στην περίοδο των δύο τελευταίων αιώνων της ιστορίας μας και συνδέονται άμεσα και έμμεσα μεταξύ τους. Συγκεκριμένα:

- τα κόμματα αποτελούν πολιτικό θεσμό και σχετίζονται με την άσκηση της εξουσίας (εκτελεστικής - νομοθετικής), και τη διαχείριση, κατά περίπτωση και δυνατότητα, των ποικίλων εσωτερικών και εξωτερικών ζητημάτων. Από τα ζητήματα αυτά κατά την παραπάνω χρονική περίοδο ξεχωριστή σε σπουδαιότητα θέση κατέχουν:
- το οικονομικό, οι απαραίτητες δηλαδή διαρθρωτικές αλλαγές που έπρεπε να γίνουν για να μπορέσει η χώρα μας να παρακολουθήσει τις ευρωπαϊκές εξελίξεις. Η σημαντικότερη απ' αυτές ήταν η μετάβαση από την αγροτική οικονομία στην αστικοποίηση.
- η αντιμετώπιση των ποικίλων άμεσων ή έμμεσων συνεπειών κάθε εξέγερσης, άστοχης διπλωματικής κίνησης, πολεμικής αποτυχίας ή εξωτερικής περιπλοκής, μέσα στις οποίες πρωτεύουσα θέση είχαν οι πρόσφυγες, που εγκατέλειπαν ως τραγικά θύματα τις εστίες τους και ζητούσαν σωτηρία και καταφύγιο στην ελεύθερη Ελλάδα. Και τέλος,
- οι επαναστάσεις που κατά καιρούς εκδηλώνονταν σε διάφορες αλύτρωτες περιοχές και κλόνιζαν κυριολεκτικά την οικονομία, την εσωτερική πολιτική και τη διπλωματία μας. Ενδεικτικό παράδειγμα είναι αυτό της Κρήτης

με τους συνεχείς αγώνες της, για ενσωμάτωση στη μητέρα πατρίδα, και τις ποικίλες διπλωματικές προεκτάσεις τους.

Αδρομερώς, δηλαδή, το βιβλίο παρουσιάζει όψεις της Νεοελληνικής Ιστορίας από το 1821 έως το 1936, και εστιάζεται σε τέσσερα επιμέρους θέματα που σκιαγραφούν άμεσα ή έμμεσα τις πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές καταστάσεις και εξελίξεις στην Ελλάδα. Η εσωτερική συνάφεια των θεμάτων είναι εμφανής και η αξιοποίηση του βιβλίου εξαρτάται αποκλειστικά από εκείνους που θα το χρησιμοποιήσουν.

Η ομάδα Ιστορίας του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Σημ.: Οι αστερίσκοι που υπάρχουν σε ορισμένες λέξεις - όρους παραπέμπουν στο Γλωσσάριο που βρίσκεται στο τέλος του βιβλίου.